

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น*

NEEDS FOR DEVELOPMENT OF STUDENT SUPPORT SYSTEM OF
EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER KHON KAEN PROVINCIAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

กิตติศักดิ์ บัวจตุรัส¹, วิเชียร รุ้ยยืนยง²

kitisak Buachatturas¹, Wichian Ruyuenyong²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}

Northeastern University^{1,2}

Email : Fightersaboca@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครู จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี PNI_{modified}

ผลการวิจัยพบว่า 1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด คือ ด้านการส่งต่อ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การคัดกรองนักเรียน และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ

คำสำคัญ : การพัฒนา; ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน; ความต้องการจำเป็น

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the current and desirable conditions and needs of the student support system implementation of educational institutions under Khon Kaen Provincial Administrative Organization. The sample group used in the research was 260 administrators and teachers. The instrument used was a 5-scale questionnaire. Statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation and PNI modified index.

The results showed that 1. Implementation of the student support system of educational institutes under Khon Kaen Provincial Administrative Organization, overall, current condition is moderate. The overall desired condition is at the highest level. 2. For the needs in Student Support System operations development of educational institutions under Khon Kaen Provincial Administrative Organization, the priorities of the most needed development are referral, prevention and problem-solving, student support and development, student screening and individual case recognition, respectively.

Keywords : Development; Support system for students; Needs

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่าง มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ นักเรียนทุกคน ได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึง โดยมีผู้ปกครอง ชุมชนหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยได้จัดกระบวนการบริหาร จัดการระบบดูแลช่วยเหลือเริ่มตั้งแต่การวางแผนดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายลำดับความสำคัญ กำหนดกิจกรรม/โครงการ กำหนดมาตรฐาน การปฏิบัติงาน และมอบหมายหน้าที่การดำเนินการตามแผนได้แก่ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน แก้ไขช่วยเหลือ และการส่งต่อ การนิเทศกำกับติดตาม และการประเมินผล สถานศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการส่งเสริมสุขภาพชีวิต ผู้เรียน และแก้วิกฤตสังคม จึงควรนำกระบวนการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง โดยมุ่งหวังให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนร่วมมือกันดำเนินงาน และที่สำคัญที่สุดคือ บทบาทของผู้บริหารและครูที่ต้องเอาใจใส่ดูแลนักเรียนใน ความดูแลทุกคนอย่างเต็มความสามารถด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความใจอย่างกัลยาณมิตร ทั้งนี้เพื่อสามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งในเชิงสร้างเสริม ภูมิป้องกันการป้องกันมิให้เกิด ปัญหา การส่งเสริม การพัฒนาตามศักยภาพ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้ ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจสนับสนุนให้ผู้ปกครองนักเรียน เข้าเรียน ที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่นิยม คือโรงเรียนที่มีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างดีเยี่ยม นักเรียน และครูมีปฏิสัมพันธ์ เป็นอย่างดี นักเรียนมีระเบียบวินัย ซึ่งสถานศึกษาเป็นสถาบันหนึ่งในสังคม ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสถาบัน

อื่นๆ และสถาบันอื่นๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดความต้องการของบุคคล และบทบาทของสถานศึกษา การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสำคัญต่อนักเรียน และสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วของสังคมไทยปัจจุบัน นับได้ว่าเป็นภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบอันสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนทุกระดับต้องยึดถือนโยบาย และวางแผนในส่วนนี้อย่างรัดกุม เพื่อให้การบริหารงานดังกล่าวเกิดประโยชน์แก่นักเรียนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ในอนาคตมากที่สุด (ประสิทธิ์ ทะเสนเขต, 2549)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่ง ที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร/สถานประกอบการที่รับช่วงผู้จบการศึกษาเข้าศึกษาต่อหรือรับทำงาน มีความมั่นใจว่าการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งได้มาตรฐานแม้จะไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ดังนั้นจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่สถานศึกษา (ซึ่งหมายถึงผู้บริหาร ครู และบุคลากรสนับสนุนทุกคนในสถานศึกษา) ต้องคำนึงถึงตลอดเวลาไม่ว่าจะคิดทำกิจกรรมใดหรือโครงการใดก็ตาม ผู้เรียนจะต้องได้รับผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามที่คาดหวัง กระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในปัจจุบันและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้สถานศึกษาที่มีระบบบริหารจัดการด้วยวงจรคุณภาพ นำโดยผู้บริหารที่เป็นผู้นำทางวิชาการสูงย่อมมีการพัฒนาคณะครูอาจารย์ให้เป็นบุคลากรที่มีความสามารถทางวิชาการ มีภาวะผู้นำเช่นเดียวกัน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนย่อมมีประสิทธิภาพ ชอบที่จะกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย แสวงหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จัดการเรียนรู้ที่สนุกกระตุ้นให้คิดและทดลองทำ ความสนุกในการเรียนรู้ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน การจัดการศึกษาได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน อันเนื่องมาจากการที่ทุกคนทุกฝ่ายมีอุดมการณ์และเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน เชื่อมโยงของการปฏิบัติงานดังกล่าว มั่นใจได้ว่าผู้เรียนต้องมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่สถานศึกษากำหนดอย่างแน่นอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

โรงเรียนเป็นสถานศึกษา มีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับนักเรียน โดยมีครูเป็นผู้นำหน้าที่อบรมสั่งสอนเพื่อพัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่งและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ครูจะประสบผลสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ครูจำเป็นต้องรู้จักและเห็นภาพรวมของนักเรียนอย่างชัดเจน โดยรอบด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) การพัฒนานักเรียนทุกคนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามสังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบ

ต่างๆ ก็เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เติบโตตามความมุ่งหมายนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคนโดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่ต่อศิษย์และภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เจริญเติบโตองงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่กล่าวมานั้น คงไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะมีการปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอและได้ดำเนินการมานานจนได้รับการยกย่องให้เป็นปูชนียบุคคล แต่เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบที่มีกระบวนการทำงานมีหลักฐานการปฏิบัติ มีเทคนิค วิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จของงานอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ผลดีย่อมเกิดขึ้นกับทุกคนทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่ว่าครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หรือสังคม (กรมสุขภาพจิต, 2544)

เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สอดคล้องตามเจตนารมณ์ที่กำหนดในกฎหมาย พระราชบัญญัติและนโยบาย ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและตั้งอยู่บนรากฐานของสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง รวมทั้งนักเรียนได้รับการช่วยเหลือพัฒนา ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะประเมินความต้องการจำเป็นของครูที่มีต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน และสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3.2 ได้ทราบความต้องการจำเป็นการพัฒนาดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย คือ ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู ในโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ขอนแก่น จำนวน 834 คน กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครู ในโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งสิ้น 260 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แล้วจึงทำการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก ขอบข่ายด้านเนื้อหาผู้วิจัยใช้กรอบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2559 กระทรวงศึกษาธิการ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) ด้านการส่งต่อ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ค่า IOC ของแบบสอบถามนี้ ระหว่าง 0.80-1.00 ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 การเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารและครู ในโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 20 โรงเรียน จำนวน 260 คน การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ผู้วิจัยกำหนดระดับค่า $PNI_{modified}$ ที่มีค่ามากกว่า 0.30 ถือว่ามีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องทำก่อน (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2550)

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญหา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

การดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการดำเนินงาน					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.49	0.22	ปานกลาง	4.67	0.39	มากที่สุด
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.44	0.19	ปานกลาง	4.68	0.56	มากที่สุด
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.43	0.20	ปานกลาง	4.76	0.61	มากที่สุด
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.41	0.24	ปานกลาง	4.74	0.75	มากที่สุด
5. ด้านการส่งต่อ	3.41	0.21	ปานกลาง	4.75	0.83	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	3.44	0.17	ปานกลาง	4.72	0.35	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$,

S.D. = 0.17) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.22) รองลงมาคือ การคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.19) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.24) และด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.21) สภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.35) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการส่งเสริมและพัฒนาักเรียน ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ การส่งต่อ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.83) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.39)

5.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลการช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลการช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

รายการประเมิน	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	ความต้องการจำเป็น	
	D	I	PNI _{modified}	ลำดับที่
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.49	4.67	0.34	5
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.44	4.68	0.36	4
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาักเรียน	3.43	4.76	0.38	3
4. ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา	3.41	4.76	0.39	2
5. ด้านการส่งต่อ	3.41	4.75	0.40	1
เฉลี่ย	3.44	4.72	0.37	-

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งต่อ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (PNI_{modified} =0.40) รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา (PNI_{modified} =0.39) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาักเรียน (PNI_{modified} =0.38) ด้านการคัดกรองนักเรียน (PNI_{modified} =0.3) และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (PNI_{modified} =0.34) ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้นำผล PNI_{modified} มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้

- 1) ด้านการส่งต่อ
- 2) ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา
- 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาักเรียน
- 4) ด้านการคัดกรองนักเรียน
- 5) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีนักเรียนที่ต้องดูแลเป็นจำนวนมาก ทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง อีกทั้งครูมีภาระงานเอกสารงานประเมินต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก การแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน ครูต้องมีเวลาในการให้คำปรึกษามีเวลาจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ครูต้องเสียสละเวลาส่วนตัว และต้องมีเวลาให้กับนักเรียนทุกครั้งที่นักเรียนมีปัญหาครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความดูแลอย่างใกล้ชิด โดยให้ความสำคัญกับวิธีการและการติดตามที่เป็นระบบครูควรที่จะรับรู้ข้อมูลของนักเรียนในด้านการเรียน ด้านสุขภาพ และด้านพฤติกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน และสอดคล้องกับจุดติกรณ นิสสัย (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 4 ด้านการแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้พูดคุยกับนักเรียนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นครูดำเนินการแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน โดยการประสานผู้ปกครองและหน่วยงานอื่น ๆ ช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนดีแต่ยากจน จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อทราบถึงปัญหาของนักเรียนแต่ละคน แก้ไขปัญหารายบุคคล และปฏิบัติทีละขั้นตอน ดูความเปลี่ยนแปลงควรมีการประชุมเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียน และควรร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แนวทางแก้ไขพฤติกรรม และด้านการป้องกันนักเรียน มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้ สอบถามพูดคุยถึงสภาพแวดล้อมที่จะส่งผลต่อนักเรียนดูแลเอาใจใส่ในชั้นเรียนในความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัด ควรวางระเบียบข้อบังคับให้นักเรียนปฏิบัติ และเพิ่มกิจกรรมและอบรมเกี่ยวกับการป้องกันตัวเองจากภัยรอบตัวรู้ทันภัยต่าง ๆ

สภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูที่ปรึกษาต้องการที่จะสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาความสามารถพิเศษให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของภทิธิตา อัจฉรินทร์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านไพรพัฒนา จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านไพรพัฒนา จังหวัดศรีสะเกษ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการส่งต่อ

6.2 ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการ

ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด คือ ด้านการส่งต่อ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การคัดกรองนักเรียน และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้เพราะอาจเนื่องมาจากการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูผู้สอนไม่สามารถดำเนินการส่งต่อได้ทั้งแบบภายในและภายนอก ซึ่งจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและกรณีของนักเรียนแต่ละกลุ่ม การส่งต่อภายในครูที่ปรึกษา อาจจะขาดการประสานงาน หรือไม่ สามารถส่งต่อไปยังครูแนะแนว หรือผู้เกี่ยวข้องที่สามารถให้การช่วยเหลือได้ รวมถึงการส่งต่อภายนอก ซึ่งเป็นการส่งต่อนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือพัฒนากรณีที่เกิดความสามารถของโรงเรียน โดยครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อ แต่อาจจะขาดการประสานงานงานหรือขาดการติดต่อรับทราบผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถจัดทำสรุปและรายงานผลการช่วยเหลือเป็นระบบ สอดคล้องกับจุดติกรณ์ นิสสัย (2558) ได้ศึกษา การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครผลการศึกษา พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการพัฒนานักเรียน ด้านการแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการป้องกันนักเรียน และด้านการส่งเสริมนักเรียน ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานด้านการส่งต่อนักเรียน ดังนี้ ส่งข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสารประจำตัวและข้อมูลที่ได้รับมา โดยเฉพาะ เช่น ข้อมูลที่รับรู้จากการเยี่ยมบ้าน การพูดคุยกับผู้ปกครอง ส่งต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาให้นักเรียนเก็บข้อมูลประวัติของนักเรียนอย่างละเอียดและรอบคอบ และในการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกหรือหน่วยงานอื่นยังมีการประสานงานที่ล่าช้า

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาผู้วิจัยได้องค์ความรู้เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ 1) ด้านการส่งต่อ 2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการคัดกรองนักเรียน 5) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สามารถนำแนวทางที่ได้ไปพัฒนาหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนได้ต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นเมื่อมาจัดอันดับได้ดังนี้ 1) ด้านการส่งต่อ 2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการคัดกรองนักเรียน 5) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ทำให้เห็นถึงความสำคัญก่อนหลัง จึงเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา และสถานศึกษาในการตัดสินใจเชิงนโยบาย ว่าจะต้องทำกิจกรรมเหล่านี้ก่อนหลัง ตลอดปีการศึกษา

8.1.2 สถานศึกษา ควรจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา นำมาใช้ในการกำหนดเป้าหมายของโครงการ และจัดกิจกรรมบนพื้นฐานของข้อมูลและความต้องการจำเป็นที่พบ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัยที่ได้นั้น พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยด้านที่มีการดำเนินงานมากที่สุด ดังนั้น ครูควรมีการจัดกิจกรรมเสริมอื่น ๆ เพื่อพัฒนานักเรียนเป็นประจำสม่ำเสมอ โดยเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก ตามลำดับและพัฒนาระบบกิจกรรมโฮมรูมโดยเชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการดูแลเด็ก ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียนเป็นประจำ

8.2.2 จากผลการวิจัยที่ได้นั้น พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยด้านที่มีการดำเนินงานน้อยที่สุด ดังนั้น ครูต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนด้านความสามารถด้านผลการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ ด้านความประพฤติโดยการ สังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้านนักเรียนมากขึ้น และสัมภาษณ์เพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกับนักเรียน เพื่อเก็บรายละเอียดของข้อมูล จัดทำฐานระบบข้อมูลนักเรียน ผู้ปกครองให้มีการเคลื่อนไหวเป็นปัจจุบัน ควรมีการจัดสรรเวลาให้ครูที่ปรึกษาได้พบกับนักเรียนให้มากขึ้นจัดกิจกรรมพบปะผู้ปกครองเพื่อความสำคัญของการให้ข้อมูลนักเรียนตลอดจนความร่วมมือของผู้ปกครอง ให้กำลังใจนักเรียน และอบรมบ่มนิสัยเรื่องคุณธรรม และจริยธรรม เป็นต้น และครูทุกคนควรมีความศึกษาภูมิหลังของนักเรียน เพื่อให้เข้าใจปัญหาของนักเรียน

8.2.3 จากผลการวิจัยที่ได้นั้น การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการส่งต่อ ดังนั้น การส่งต่อข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสารประจำตัวและข้อมูลที่ได้รับมาโดยเฉพาะ เช่น บันทึกการส่งนักเรียนไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูแนะแนว ครูประจำวิชาบันทึก การส่งนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก โดยฝ่ายปกครองหรือครูแนะแนว เป็นผู้ดำเนินการประสานงานและบันทึกการส่งนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การติดตามผลการส่งต่อนักเรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การปรับปรุงวิธีการรายงานผลการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือในด้านระบบการส่งต่อนักเรียนให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง ควรมีการรายงานการส่งต่อนักเรียนและข้อมูลมีการย้อนกลับทุกครั้ง การบันทึกการส่งต่อเป็นลายลักษณ์อักษร การสรุปและรายงานผลการช่วยเหลือที่เป็นระบบ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

8.3.2 ควรศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนทุกโรงเรียนที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

8.3.3 ควรศึกษาการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนทุกโรงเรียนที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

8.3.4 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

9. บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต. (2544). **คู่มือครูที่ปรึกษาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ : ยูเรนัสอิมเมจกรุ๊ป.

จตุติกรณ์ นิสสัย. (2558). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 3. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.

นงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.

ประสิทธิ์ ทะแสนเฮด. (2549). **สภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษ** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ภัทธีมา อางอินทร์. (2558). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านไผ่พัฒนา จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **คู่มือการประเมินสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำปีการศึกษา 2547**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.